

PATRIMONIUM 2013

REDACTIERAAD PATRIMONIUM

Voorzitter: Prof. Dr. Walter Pintens, em. gewoon hoogleraar KU Leuven

Hoofdredacteur: Prof. Dr. Charlotte Declerck, docent UHasselt, advocaat

Leden: Prof. Frank Buysens, gastdocent KU Leuven, geassocieerd notaris,
Prof. Dirk Michiels, gastdocent KU Leuven, geassocieerd notaris, Sven
Mosselmans, rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent, Aloïs Van
den Bossche, notaris

PATRIMONIUM 2013

Prof. Dr. WALTER PINTENS
Prof. Dr. CHARLOTTE DECLERCK
Editors

Met bijdragen van

E. ADRIAENS – M. ANDERSON – J.-E. BEERNAERT
U. CERULUS – C. DE BUSSCHERE – CH. DECLERCK
G. DEKNUDT – B. MEDAER – B. MEESTERS
D. MICHIELS – S. MOSSELMANS – D. PIGNOLET
W. PINTENS – S. SEYNS – K. SWINNEN –
E. VAN DE VELDE – E. VERHAGEN

Patrimonium 2013
Walter Pintens en Charlotte Declerck (eds.)

© 2013 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Afbeelding cover: Andy Warhol, *Dollar Sign* – The Andy Warhol Foundation
for the Visual Arts, Inc. – © SABAM Belgium 2013

ISBN 978-94-000-0445-0
D/2013/7849/119
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Voor de achtste maal verschijnt *Patrimonium*.

Het concept is ondertussen genoegzaam bekend. *Patrimonium 2013* biedt een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in rechtspraak en rechtsleer, een overzicht van nieuwe wetgeving en hangende wetsvoorstellen, een antwoord op tien actuele en voor de praktijk relevante vragen en een blik over de grenzen. Het verheugt de redactie hierbij opnieuw te hebben kunnen rekenen op de medewerking van eminente collega's uit binnen- en buitenland. Bij wijze van epiloog worden ten slotte door Prof. dr. W. Pintens de werkzaamheden van de Europese Unie op het gebied van het vermogensrecht van echtgenoten en geregistreerde partners nader toegelicht.

Patrimonium 2013 illustreert dat het familiaal vermogensrecht meer dan ooit in beweging is.

Op wetgevend vlak moet in eerste instantie worden gewezen op de wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Strafwetboek en het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de onwaardigheid om te erven, de herroeping van de giften, het verval van de huwelijksvoordelen en de plaatsvervulling alsook op de wet tot wijziging van artikel 124 van de Landverzekeringswet betreffende de inkorting van het levensverzekeringskapitaal. De krachtlijnen van beide wetten worden op bevattelijke wijze weergegeven door S. Seyns. Zoals toegelicht in *Patrimonium 2012* heeft de wetgever tevens gesleuteld aan de antimisbruikbepalingen inzake registratie- en successierechten en werden in navolging hiervan verschillende administratieve circulaire's uitgevaardigd. J.-E. Beernaert analyseert deze nieuwe wetsbepalingen op het raakvlak met onderhoudsuitkeringen aan ex-echtgenoten en kinderen. Daarnaast kondigde minister van Justitie A. Turtelboom tal van andere hervormingen in het huwelijksvermogens- en erfrecht aan waarbij onder meer aandacht zal worden geschonken aan het statuut van verzekeringen en (aanvullende) pensioenen in het wettelijk stelsel, de omvang van de erfrechtelijke reserve en de verruimde mogelijkheid tot het sluiten van erfovereenkomsten. Daar waar mogelijk lichten G. Deknudt en ondergetekende de eerste voorstellen van minister Turtelboom in de kroniek toe. Een voor de praktijk heikel probleem blijft de waardering van het erfrechtelijk vruchtgebruik. Om deze reden werd de KFBN door de Commissie voor de Justitie van de Senaat gemachtigd om een wettelijke waarderingmethode voor de gerechtelijke omzetting van het vruchtgebruik voor te bereiden. E. Adriaens gaat na welke waarderingsme-

thodes vandaag in de praktijk worden gebruikt en beoordeelt deze methodes vervolgens op hun merites.

Op jurisprudentieel vlak kan worden gewezen op een arrest van het Grondwettelijk Hof waarin terecht werd geoordeeld dat er geen schending van het gelijkheidsbeginsel voorligt omdat het recht van preferentiële toewijzing op grond van artikel 1447 BW niet kan worden ingeroepen met betrekking tot de onverdeelde gezinswoning van tussen onder scheiding van goederen gehuwde echtgenoten. Met betrekking tot dit recht van preferentiële toewijzing beantwoordt U. Cerulus de vraag of de gezinswoning noodzakelijkerwijze in volle eigendom tot het gemeenschappelijk vermogen moet behoren dan wel of een blote eigendom volstaat. Verder kan worden gewezen op twee belangwekkende arresten van het Hof van Cassatie waarin werd geoordeeld dat de overeenkomsten die in het kader van een echtscheiding op grond van onderlinge toestemming worden gesloten naderhand niet meer kunnen worden aangevochten op grond van benadeling, maar wel op grond van gekwalificeerde benadeling. D. Michiels onderzoekt de concrete gevolgen van deze rechtspraak voor de notariële praktijk. Ten slotte moet worden gewezen op het voor de praktijk erg belangrijke cassatiearrest waarin werd geoordeeld dat de schuldvordering die tussen ex-echtgenoten op grond van verrijking zonder oorzaak is ontstaan een waardeschuld betreft. Dit impliceert dat het bedrag moet worden begroot op het ogenblik van de rechterlijke uitspraak en niet volgens het nominale bedrag op het ogenblik van de vermogensverschuiving zelf. D. Pignolet analyseert dit arrest op bevattelijke wijze.

Patrimonium 2013 biedt ook nog antwoorden op andere actuele vraagpunten uit de praktijk. Zo staat C. De Busschere stil bij de vraag of er in België specifieke voorschriften bestaan inzake de wijze van formulering van een rechtskeuze met betrekking tot het huwelijksvermogen en welke de impact zal zijn van het voorstel van de Europese Verordening van de Raad *d.d.* 16 maart 2011 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van de beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels. S. Mosselmans biedt een antwoord op de vraag op welke wijze kan worden voorzien in een extern beheer van een nalatenschapsvermogen tijdens de vereffening-verdeling en maakt hierbij een onderscheid tussen de gerechtelijke sekwester, de gerechtelijke bewindvoerder en de beheerder inzake gerechtelijke vereffening-verdeling. S. Seyns neemt op onderbouwde wijze standpunt in omtrent de vraag wie welke successierechten betaalt bij begunstelingen om niet via levensverzekering. E. Van De Velde en B. Medaer gaan de fiscale impact van een gekozen samenlevingsvorm op onderhoudsuitkeringen tussen (ex-)partners na. Ten slotte stelt K. Swinnen zich de vraag of een mede-

eigenaar die het onverdeelde onroerende goed exclusief bewoont, een woonst-vergoeding verschuldigd is aan de overige mede-eigenaars en maakt hierbij een onderscheid naargelang de mede-eigenaars gehuwd zijn of niet.

Wij hopen dat *Patrimonium 2013* voor u van praktisch nut zal zijn en kijken uit naar uw reacties.

Charlotte Declerck

INHOUD

VOORWOORD	v
DEEL I. KRONIEK FAMILIAAL VERMOGENSRECHT PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK en SVEN MOSSELMANS	1
Hfdst. I. Primair huwelijksvermogensstelsel BÉNÉDICTE MEESTERS	3
I. Hoofdelijkheid inzake schulden voor de huishouding en de opvoeding van de kinderen	3
II. Gerechtelijke indeplaatsstelling	3
III. Dringende en voorlopige maatregelen	6
Hfdst. II. Secundair huwelijksvermogensrecht PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK	11
I. Wettelijk stelsel	11
II. Conventionele stelsels	28
III. Huwelijkscontract	31
IV. Overgangsrecht	31
V. Internationaal privaatrecht	32
Hfdst. III. Samenwoningsvermogensrecht BÉNÉDICTE MEESTERS	33
I. Verschillende juridische behandeling van de diverse samenlevingsvormen: schending van het gelijkheids- beginsel?	33
II. Wettelijke samenwoning	36
III. Feitelijke samenwoning	39
IV. Familiaalvermogensrechtelijke overeenkomsten	45

Hfdst. IV. Schenkingen	
GUILLAUME DEKNUDT	51
I. Constitutieve bestanddelen.....	51
II. Grondvereisten	52
III. Vormvereisten.....	59
IV. Handgift.....	61
V. Vermomde schenking	62
VI. Onrechtstreekse schenking.....	65
VII. Ontbinding van de schenking	69
Hfdst. V. Erfrecht	
PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK en GUILLAUME DEKNUDT .	71
I. Voorwerp van de nalatenschap	71
II. Openvallen van de nalatenschap – formaliteiten	73
III. Voorwaarden vereist om te erven	73
IV. Wettelijke devolutie	74
V. Testamentaire devolutie van de nalatenschap	76
VI. Erfovereenkomsten	82
VII. Reserve.....	83
VIII. Erfovergang	85
IX. Vereffening en verdeling van de nalatenschap.....	86
X. Familiale schikkingen	89
XI. Internationaal privaatrecht.....	90
DEEL II. NIEUWE WETGEVING EN WETSVOORSTELLEN	91
Hfdst. I. Nieuwe wetgeving	
STEVEN SEYNS	93
I. Burgerlijk recht.....	93
II. Fiscaal recht.....	108

Hfdst. II.	Wetsvoorstellen	
	STEVEN SEYNS	121
	I. Burgerlijk recht	121
	II. Fiscaal recht	129
DEEL III.	VRAAGPUNTEN UIT DE PRAKTIJK	133
Hfdst. I.	Is een mede-eigenaar die het onverdeelde onroerend goed exclusief bewoont een woonstvergoeding verschuldigd aan de overige mede-eigenaar(s)?	
	DR. KOEN SWINNEN	135
	I. Inleiding	135
	II. De woonstvergoeding in een niet-huwelijksrechtelijke context	136
	III. De woonstvergoeding in een huwelijksrechtelijke context	140
	III. Besluit	146
Hfdst. II.	Kan het recht van preferentiële toewijzing worden uitgeoefend wanneer de gezinswoning zich in blote eigendom in het gemeenschappelijk vermogen bevindt?	
	ULRIKE CERULUS	147
	I. Inleiding	147
	II. Begrip	147
	III. Analyse	149
Hfdst. III.	Wijzigt het arrest van het Hof van Cassatie van 27 september 2012 de waarderingsregels van schuldvorderingen in scheidingsstelsels?	
	DOMINIQUE PIGNOLET	155
	I. Inleiding	155
	II. Het arrest van 27 september 2012	156
	III. Draagwijdte van het arrest van 27 september 2012 . .	159
	IV. Besluit	164

Hfdst. IV.	Hoe definitief is de EOT-regelingsakte?	
	PROF. DIRK MICHIELS	165
	I. Inleiding.	165
	II. De EOT-regelingsakte en het verbintenissenrecht . . .	166
	III. Specifieke wilsgebreken in de EOT-regelingsakte. . . .	168
	IV. Ongelijke verdelingen	172
	V. Gevolgen voor de (notariële) praktijk	174
	VI. Besluit.	176
Hfdst. V.	Bestaan er in België voorschriften inzake de wijze van formulering van een rechtskeuze met betrekking tot het huwelijksvermogen?	
	DR. CARL DE BUSSCHERE	177
	I. Probleemstelling. Zijn in België uitdrukkelijke termen of sacramentele bewoordingen vereist bij de formulering van een rechtskeuze met betrekking tot het huwelijksvermogen?.	177
	II. Inhoud van de Belgische ipr-regels inzake de vorm van rechtskeuzes met betrekking tot het huwelijksvermogen (art. 50, § 2, eerste lid en 52, eerste lid WIPR)	179
	III. Uitdrukkelijke en impliciete rechtskeuzes met betrekking tot het huwelijksvermogen	184
	IV. Uitdrukkelijke, impliciete en stilzwijgende rechtskeuzes in enkele internationale verdragen en Europese verordeningen	187
	V. Voorbeelden van rechtskeuzes met betrekking tot het huwelijksvermogen, tijdens het huwelijk in België gedaan, ten voordele van het interne Belgische huwelijksvermogensrecht	199
	VI. Het interne Belgische gemeenrecht inzake expliciete en impliciete wilsuitingen	203
	VII. Het interne Belgische recht inzake de wijze van het formuleren van de keuze voor een bepaald specifiek huwelijksvermogensstelsel: geen vereiste van uitdrukkelijke termen of sacramentele bewoordingen	204

VIII.	Het interne Belgische recht inzake de wijze van het formuleren van de keuze van het recht toepasselijk op het huwelijksvermogen: geen vereiste van uitdrukkelijke termen of sacramentele bewoordingen	205
IX.	<i>De lege lata</i> . Besluiten inzake de wijzen waarop de (aanstaande) echtgenoten in België een rechtskeuze met betrekking tot het huwelijksvermogen mogen formuleren	206
X.	<i>De lege ferenda</i> . Is een aanvulling van het WIPR wenselijk op het vlak van de wijzen van formulering van een rechtskeuze met betrekking tot het huwelijksvermogen?	207
Hfdst. VI.	Wanneer en hoe kan worden voorzien in extern beheer van nalatenschapsvermogen tijdens de vereffening-verdeling? SVEN MOSSELMANS	209
I.	Situering	209
II.	De gerechtelijke sekwester	214
III.	De gerechtelijke bewindvoerder	224
IV.	De beheerder inzake gerechtelijke vereffening-verdeling	232
Hfdst. VII.	Hoe kan het vruchtgebruik binnen de minnelijke omzetting worden gewaardeerd? ELISABETH ADRIAENS	235
I.	Inleiding	235
II.	De waarderingsmethodes doorgelicht	237
III.	Besluit	272
Hfdst. VIII.	Hoe worden begunstiging via levensverzekering belast in de successierechten? STEVEN SEYNS	275
I.	Inleiding	275
II.	Doelstelling, structuur en uitgangspunten	278

III.	Vooraf: de configuraties	280
IV.	Artikel 8 W.Succ.	280
V.	De bijzondere situatie van echtgenoten gehuwd onder een stelsel van gemeenschap van goederen	291
VI.	Besluit.	298
VII.	Bijlagen.	298
Hfdst. IX.	La nouvelle disposition anti-abus en matière d'impôts directs à l'aune du droit fiscal de la famille: « much ado about nothing » ?	
	JEAN-EMMANUEL BEERNAERT	313
I.	Introduction	313
II.	Analyse des termes de la nouvelle disposition anti-abus	315
III.	Application en droit fiscal de la famille	321
IV.	Conclusions	346
Hfdst. X.	Wat is de fiscale impact van een (gewezen) samenlevingsvorm op onderhoudsuitkeringen tussen (ex-)partners?	
	PROF. DR. ELLY VAN DE VELDE EN BIRGIT MEDAER	349
I.	Aanleiding voor de vraagstelling: een recent advies van de Hoge Raad van Financiën.	349
II.	Een wisselwerking tussen civielrechtelijke vraagstukken en fiscale knelpunten	350
III.	Fiscale knelpunten bij uitkeringen tot levensonderhoud tussen (ex-)partners	351
IV.	Levert een contractuele regeling omtrent onderhoudsuitkeringen een fiscaal voordeel op?	365
V.	Wat brengt de toekomst?	367

DEEL IV. EEN BLIK OVER DE GRENZEN	369
Hfdst. I. Voorgestelde wijzigingen inzake partneralimentatie	
MR. EVELIEN VERHAGEN	371
I. Introductie.....	371
II. De grondslag	372
III. Huwelijksgerelateerde behoefte	372
IV. Berekeningsmethode	373
V. Duur van partneralimentatie.....	374
VI. Conclusie: eerlijker, simpeler en korter?.....	376
Hfdst. II. The Impact of the Spanish Constitutional Court’s Judgments on Family Law and Succession in the Autonomous Communities	
DR. MIRIAM ANDERSON	379
I. Introduction	379
II. Separation of Property Regimes and the Possibility to Terminate Concurrent Ownership within Matrimonial Proceedings	380
III. A Constitutional Right for Cohabitants to Remain ‘Outside the Law’?	387
IV. By Way of Conclusion	393
EPILOOG	395
Nieuws uit Europa	
PROF. DR. WALTER PINTENS.....	397
I. Veel nieuws	397
II. Huwelijksvermogensrecht en vermogensrecht van geregistreerde partnerschappen.....	397
III. Vereenvoudigde aanvaarding van bepaalde open- bare akten	399
IV. Beginselen betreffende vermogensrechtelijke relaties tussen echtgenoten.....	399

